

خبر

پیروزی اردوغان و آینده اقتصاد ترکیه

پیروزی «رجب طیب اردوغان» در دور دوم انتخابات ترکیه در برابر «کمال قلیچداراوغلو»، او را به بانفوذترین سیاستمدار ترکیه از زمان «مصطفی کمال آتاتورک» تبدیل کرد. همچنین این پیروزی حکم جدیدی برای شکل دادن به کشور ۸۵میلیونی ترکیه را در اختیار رئیس‌جمهوری قرار می‌دهد، اما در عین حال تهدیدی برای تعمیق شکاف ملت حول مسائل ایدئولوژیک است. کارشناس معتقدند او توانست ترکیه را به دو بلوک طرفدار با علیه اردوغان تجزیه کند. حتی با وجود اینکه ترکیه بدترین دوره اقتصادی خود را از زمان بحران مالی سال ۲۰۰۱ پشت سر می‌گذارد، اردوغان همچنان می‌تواند بر اساس سیاست هویتی در انتخابات پیروز شود.

بلوک بزرگی از رأی‌دهندگان محافظه‌کار در قلب آناتولی ترکیه که سرسخت‌ترین حامیان اردوغان را شکل می‌دهند، اصرار دارند که این مرد ۶۹ساله به وعده‌های ملی‌گرایانه‌اش عمل کند و ترکیه را به یک بازیگر قدرتمندتر در سیاست بین‌الملل و اقتصاد جهانی تبدیل کند. منتقدان نیز نگرانند که انتخاب مجدد اردوغان که به دهه سوم قدرت او خواهد رسید، لغزش به سمت استبداد را تسریع کند. در ترجیح اردوغان بر سیاست‌های اقتصادی غیرمتعارف که بحران درناک هزینه‌های زندگی را شعله‌ور کرده و لیر را به پایین‌ترین سطح رسانده، تشدید کننده بحران است.

«تاریک اوغولو» استاد دانشگاه آیدین استانبول در این باره، گفت: «هشدار قلیچداراوغلو مبنی بر اینکه انتخابات آخرین فرصت برای بستن دروازه‌های جهنم است، در میان اکثر ترک‌ها که بسیاری از آن‌ها با رهبر ۲۰ساله خود ارتباط عاطفی دارند، طنین انداز نشد.» این استاد دانشگاه معتقد است که مردم به‌وضوح استدلال مخالفان را نپذیرفتند. استدلالی که بر این محور تأکید می‌کرد که این انتخابات یک همه‌پرسی بین دموکراسی یا اقتدارگرایی غیرلیبرال است.

قلیچداراوغلو در دور دوم انتخابات ریاست‌جمهوری با حمایت ائتلافی از شش حزب مخالف تنها ۴۷.۹ درصد آرا را به دست آورد، در حالی که بر اساس آمارهای موقت هیأت انتخابات ترکیه، این رقم برای اردوغان ۵۲.۱ درصد بود. ائتلاف پارلمان ترکیه به رهبری حزب حاکم عدالت و توسعه نیز که اردوغان از طریق آن برای اولین بار در سال ۲۰۰۲ به قدرت رسید، در دور اول انتخابات در ۱۴مه عملکرد خوبی داشت و اکثریت را در قوه مقننه حفظ کرد.

ناظران انتخابات استدلال کرده‌اند در حالی که رأی‌دادن در ترکیه تا حد زیادی آزاد است، اردوغان از مزایای ناعادلانه‌ای در انتخابات بر خوردار بود؛ از جمله استفاده از بودجه دولتی برای مجموعه‌ای از هدایای قبل انتخابات و مطبوعات جریان اصلی مطیع که عمدتاً مخالفان را نادیده می‌گیرند. هزینه‌ها و استراتژی اردوغان که پیروزی به هر قیمت است برای اقتصاد این معنا را دارد که او اکنون باید با چالش مالی ترکیه دست و پنجه نرم کند. سرمایه‌گذاران خارجی در سال‌های اخیر از بازارهای ترکیه فرار کرده‌اند و دارایی‌های سهام و اوراق قرضه این کشور به پایین‌ترین حد تاریخی رسیده است؛ چرا که نگرانی‌ها در مورد سیاست‌های اقتصادی اردوغان افزایش یافته است، از جمله اصرار او بر اینکه کاهش نرخ بهره تورم سرسام‌آور ترکیه را درمان می‌کند.

ترکیه از پایان سال ۲۰۲۲ حدود ۲۴میلیارد دلار از ذخایر ارز خارجی خود را مصرف کرده، چون تلاش می‌کند لیر را تقویت و کسری حساب جاری را تأمین کند. رئیس‌جمهور اردوغان در سخنرانی پیروزی خود بر سیاست‌های وعده داده شده خود تأکید دوچندان کرد و گفت: «پرداختن به تورم و فشار بر هزینه‌های زندگی از فوری‌ترین مسائل روزهای آینده است.»

شاخص (SPI) یا «پیشرفت اجتماعی» روشی را که دولت‌ها از داده‌ها برای پاسخگویی به نیازهای مردم استفاده می‌کنند، تغییر می‌دهد. از اتحادیه اروپا گرفته تا هندوستان و فراتر از آن، این شاخص به ابزاری حیاتی برای تصمیم‌گیری تبدیل شده است. اتخاذ یک رویکرد داده‌محور امکان درک مشترک از واقعیت‌های زندگی مردم را فراهم می‌کند تا امکان اقدام و تغییر ایجاد شود و تأثیر بگذارد. در واقع (SPI) یک شاخص بین‌المللی و جهانی است که در پی مقایسه رفاه مردم در سراسر کره زمین است و رفاه را در سه دسته مورد ارزیابی قرار می‌دهد. در ادامه به توضیح شاخص و بررسی نتایج آن در سطح جهان می‌پردازیم.

بوتان به‌نظر می‌رسد. در واقع دولت این کشور کوچک آسیایی شاخص ابدایی «شادی ناخالص ملی» را به‌عنوان هدفی در برابر شاخص «تولید ناخالص داخلی» قرار داده و بر آورد «شادی ناخالص ملی» را ترجیح می‌دهد.

اهمیت رشد اقتصادی

رتبه‌بندی شاخص (SPI) همراه با داده‌های تولید ناخالص داخلی نشان می‌دهد که رشد اقتصادی مهم است، اما تنها عامل تعیین‌کننده برای پیشرفت اجتماعی نیست. برای مثال تولید ناخالص داخلی چین به‌ازای هر نفر بین سال‌های ۱۹۹۰ تا ۲۰۱۰ تقریباً ۱۱ برابر شده، اما در مدت مشابه امتیاز (SPI) آن ۴۵ درصد افزایش یافته است. از طرف دیگر هند با یک‌سوم رشد اقتصادی چین جهش مشابهی در امتیاز (SPI) خود به‌دست آورده است. بیشترین میزان سقوط در شاخص (SPI) میان سال‌های ۱۹۹۰ تا ۲۰۲۰ مربوط به ونزوئلاست که اقتصاد آن از سال ۲۰۱۳ و به‌دنبال تحریم‌های آمریکا تا ۷۵ درصد کوچک شده است. اما آمریکا کشور دیگری است که موفقیت اقتصادی در آن با وخامت در سایر زمینه‌ها همراه است. به‌رغم داشتن ثروتمندترین شهروندان در گروه (GY)، یک سیستم سیاسی حاکم‌و ثروتمند، امتیاز شاخص «پیشرفت اجتماعی» آن با ۸۷.۶ کمترین رتبه در گروه کشورهای صنعتی است. از سال ۲۰۱۶، امتیاز شاخص (SPI) آمریکا به‌طور پیوسته کاهش یافته است. با اینکه اقتصاد این کشور سریع‌تر از سایر کشورهای ثروتمند رشد کرده، اما در سه دسته‌بندی شاخص «پیشرفت اجتماعی» عملکرد این کشور منفی بوده است. عمده عملکرد منفی آمریکا در سه شاخص «نیازهای اساسی»، «توسعه بلندمدت» و «فرصت» به‌دلیل امتیازهای ضعیف ایالات متحده در دسته «فرصت» رخ داده که شامل معیارهای تبعیض و دسترسی به آموزش پیشرفته است. به‌طور نگران‌کننده‌ای، عملکرد آمریکا منعکس‌کننده یک روند است؛ روندی که مطابق آن پیشرفت در زمینه حقوق شخصی در سراسر جهان متوقف شده و در عوض ثروت اهمیت بیشتری یافته است. اما اگر دسته‌بندی شاخص «پیشرفت اجتماعی» را قبول کنیم درمی‌یابیم که پول ریشه همه خوبی‌های نیست.

نگاهی به ابزار جدید سنجش رفاه در کشورهای جهان شاخص پیشرفت اجتماعی چیست؟

وضع بشریت چقدر خوب است؟ شهروندان کدام کشورها در حال شکوفایی و کدام‌یک در حال زوال هستند؟ مردم کجا پیشرفت می‌کنند و کجا به عقب می‌روند؟ اغلب پاسخ به چنین سوالاتی از بررسی وضعیت اقتصادی کشورها به دست می‌آید. با این حال شاخص تولید ناخالص داخلی به‌ازای هر نفر، تنها می‌تواند تا حدی این وضعیت را روشن کند. مهم‌تر اینکه چگونه شکوفایی اقتصادی به رفاه مرتبط می‌شود. مجموعه داده‌ای که در ۲۴ماه می توسط (Social Progress Imperative)، که یک سازمان غیرانتفاعی است منتشر شد، در پی روشن کردن ارتباط شکوفایی اقتصادی با رفاه است. داده‌های این مؤسسه ۱۷۰کشور را با استفاده از معیارهایی غیر از ثروت و تبه‌بندی می‌کند تا میزان بهره‌مندی شهروندان از رفاه و توسعه را نشان دهد.

گزارش

روزنامه‌نگار

سازمان (SPI) نخستین سازمانی نیست که در اندازه‌گیری توسعه با روش‌هایی غیر از شمارش پول عمل می‌کند. برای مثال، شاخص توسعه انسانی سازمان ملل متحد، تولید ناخالص داخلی به‌ازای هر فرد را با معیارهای بهداشت و آموزش ترکیب می‌کند. اما شاخص پیشرفت اجتماعی کاملاً در حال اجتناب از تولید ناخالص داخلی است. در عوض این شاخص ۵۲مقیاس را ردیابی و آن‌ها را در سه گروه دسته‌بندی می‌کند و برای هر یک از آن‌ها ارزش برابری در نظر می‌گیرد. از جمله این سه دسته‌بندی شامل نیازهای اساسی انسان (مانند غذا و آب)، پایه‌های توسعه بلندمدت (آموزش و مراقبت‌های بهداشتی) و «فرصت» به‌معنای حقوق و آزادی‌های شخصی است.

البته نتایج هنوز هم پیوند بین ثروت و رفاه را نشان می‌دهد. ثروتمندترین کشورها اغلب کشورهایی هستند که شهروندان شان در آن شکوفایی شوند. شرایط در فقیرترین کشورها بدترین است، اما داده‌ها نشان می‌دهد کشورهایی که در برخی زمینه‌ها مانند تأمین نیازهای اولیه پیشرفت زیادی داشته‌اند، شهروندان خود را در برخی زمینه‌های دیگر به‌ویژه در حفاظت و گسترش عملکرد اجتماعی تأمیدی می‌کنند.

از نروژ تا سودان جنوبی

مطابق یافته‌های (SPI) برای سال ۲۰۲۲، کشور نروژ با امتیاز ۹۰.۷ در صدر و سودان جنوبی در آخرین رتبه قرار گرفته‌اند. به‌طور کلی کشورهای ثروتمند اروپایی جزو بالاترین رتبه‌ها هستند در حالی که کشورهای جنوب‌صحرائی آفریقا پایین‌ترین رتبه را دارند.

در یک تحلیل جداگانه، شاخص «پیشرفت اجتماعی» نشان می‌دهد که چگونه امتیاز کشورها بین سال‌های ۱۹۹۰ و ۲۰۲۰ تغییر کرده است. این بازه زمانی بزرگ‌ترین بازه برای بر آورد میزان پیشرفت در وضعیت رفاهی کشورها در سطح جهان است. طبق برآوردهای (SPI) پس از پیشرفت سریع در دهه‌های ۱۹۸۰ و ۱۹۹۰ به‌نظر می‌رسد پیشرفت در رفاه انسان کند شده است. حتی پیشرفت در برخی مناطق مانند

آمریکای لاتین متوقف شده، اما در این میان ایالات متحده در حال عقب‌نشینی از پیشرفت‌های قبلی است که تا دهه ۱۹۹۰ به‌دست آورده بود. مسائلی مانند همه‌گیری کرونا و جنگ‌ها احتمالاً به پیشرفت جهانی رفاه شهروندان آسیب بیشتری وارد کرده است.

در عوض منطقه‌ای که از سال ۱۹۹۰ بیشترین افزایش رفاه را تجربه کرده، شرق آسیا و منطقه اقیانوس آرام است. در مجموع، کشورهای این مناطق بین سال‌های ۱۹۹۰ تا ۲۰۲۰ امتیاز شاخص «پیشرفت اجتماعی» خود را به‌طور متوسط به میزان ۱۸ امتیاز بهبود بخشیده‌اند. برآوردها نشان می‌دهد که بیشتر پیشرفت شاخص (SPI) در شرق آسیا ناشی از افزایش طبقه متوسط در کشور چین بوده که در شاخص‌های آموزش بهداشت و تأمین نیازهای اساسی نمرات بالاتری را کسب کرده است.

در منطقه شرق آسیا کشور سنگاپور به‌عنوان یک کشور توسعه‌یافته رتبه ۳۵ را در این شاخص به خود اختصاص داده که به‌طور قابل توجهی پایین‌تر از رتبه‌بندی ایالات متحده

در رتبه ۳۱ و انگلیس در رتبه ۱۹ است. سایر کشورهای توسعه‌یافته در شرق آسیا از جمله ژاپن رتبه ۱۶ و کره جنوبی رتبه ۲۰ را به خود اختصاص داده‌اند. این دو کشور به‌ترتیب امتیاز ۹۲ و ۸۹ را برای جنبه «توسعه بلندمدت» کسب کرده‌اند، در حالی که سنگاپور در این دسته امتیاز ۸۶ را کسب کرده است.

شادی ناخالص ملی

جنوب آسیا در شاخص «پیشرفت اجتماعی» بهبود چشمگیری داشته است. به‌عنوان مثال، امتیاز (SPI) هند در طول سه دهه ۱۶ امتیاز افزایش یافته، اما این کشور کوچک بوتان در میان هند و چین است که بیشترین پیشرفت را در بین ۱۷۰ کشور مورد بررسی به‌دست آورده است. شاخص این کشور به میزان ۳۰ امتیاز افزایش یافته است، زیرا بوتان در بازه ۱۹۹۰ تا ۲۰۲۰ به میزان زیادی تدرکات خود را برای رفع نیازهای اساسی انسانی افزایش داد. البته کشور بوتان «شادی ناخالص ملی» را ابداع کرده که با توجه به شاخص (SPI) ابداع مناسبی برای

تغییر از نظام سلامت محور به هزینه محور

سیستم بهداشت انگلیس به دنبال تغییرات بنیادین است

سال‌ها برای درمان صبر کنند. اکنون تقریباً ۳۰۰ هزار بزرگسال در انتظار ارزیابی مراقبت اجتماعی هستند و رکورد ۲.۵ میلیون انگلیسی بیکار به‌دلیل بیماری ثبت شده است. اکنون کارکنان (NHS) دسته‌دسته ترک کار می‌کنند.

پیشگیری از کووید-۱۹ و مراقبت‌های اجتماعی در دهه گذشته به‌صورت واقعی کاهش یافته است. سهم کل هزینه‌های (NHS) که به مراقبت‌های اولیه و اجتماعی اختصاص می‌یابد حتی قبل از همه‌گیری کاهش و سهم پرداخت شده به بیمارستان‌ها تقریباً به دوسوم کل هزینه کرد افزایش یافت. در مقایسه با سهمی از تولید ناخالص داخلی که توسط دولت‌های ثروتمند جهان و طرح‌های بیمه اجباری در زمینه سلامت و بهداشت خرج می‌شود، تنها آمریکاست که بیشتر از انگلیس در بیمارستان‌ها هزینه می‌کند. این کار هیچ توجیهی ندارد. سیستم متمرکز بر بیمارستان‌ها، سیستمی است که برای درمان افراد، تنها پس از اینکه افراد بیمار شده‌اند طراحی شده است. در واقع این رویکرد معادل خرید کیسول‌های آتش‌نشانی بیشتر است در حالی که سیستم هشدار دود را خاموش می‌کند! اکثر هزینه‌های بهداشتی و مراقبت‌های اجتماعی اکنون صرف درمان بیماری‌های طولانی‌مدت مانند دیابت، فشارخون بالا و آرتروز می‌شود. چنین شرایطی به‌بهرترین وجه توسط خود بیماران، در خانه خود با حمایت شبکه‌های پزشکان عمومی و متخصصان محلی مدیریت می‌شوند. سهم پولی که در مراقبت‌های اولیه هزینه می‌شود باید از هشت درصد بودجه (NHS) به نسبت ۱۱ درصدی که دو دهه پیش بود بازگردانده شود و یا حتی از این میزان بیشتر باشد؛ چرا که مراقبت اجتماعی به پول بیشتر و برنامه و بودجه بلندمدت نیاز دارد.

تمرکز بر پیشگیری

انتقال فرایند مراقبت به جوامع و خارج از بیمارستان‌ها به تمرکز

انگلیسی‌ها به سیستم مراقبت‌های بهداشتی خود بسیار افتخار می‌کنند، اما وقتی سرویس بهداشت ملی انگلیس (NHS) در ماه ژوئیه ۷۵ساله شود، حال و هوای جشن در کار نخواهد بود. صف انتظار بیمارستان‌ها در انگلیس به بیش از هفت متر می‌رسد و بسیاری را مجبور می‌کند تا ماه‌ها یا بعضاً

گزارش

سرویس بهداشت ملی انگلیس در زمینه معیارهای اساسی سلامت، در مقایسه با هم‌تایان خود در جهان ثروتمند وضعیت شکننده‌ای دارد. مردم انگلیس تنها اندکی بیشتر از دهه قبل عمر می‌کنند و بدترین نرخ بقا را برای بیماری‌هایی مانند سرطان دارند. در طول همه‌گیری، مردم برای سیستم مراقبت‌های بهداشتی کف زدند اما در حال حاضر به احتمال زیاد با ناامیدی در حال تشویق این سیستم درمانی هستند. وقتی چیزی خراب شود اغلب جسورانه‌ترین اصلاحات و سوسه‌انگیزترین آن‌هاست. برخی می‌خواهند مدل تأمین مالی (NHS) را اصلاح کنند و از سیستمی که از طریق مالیات تأمین می‌شود به سیستمی مبتنی بر بیمه اجتماعی، مانند فرانسه یا آلمان، تغییر وضعیت دهند. اما انگلیسی‌ها به راحتی چیزی که ناچل لاسون، صدراعظم سابق «مذهب ملی» خود می‌نامید، یعنی مراقبت‌های بهداشتی با بودجه مالیاتی و رایگان در آن دوره را کنار نمی‌گذارند. از طرف دیگر سوابق اخیر کشور در تغییرات انقلابی سیستم اعتمادی چندانی را به این رویه‌ها القامی کند.

یک تغییر اساسی

در این میان عده‌ای معتقدند دستورالعمل نجات سیستم بهداشتی انگلیس مستلزم رادیکالیسم، اما از نوع ساده‌تر آن است. یعنی تبدیل (NHS) از آنچه هست (یک سرویس سلامت بیمار) به آنچه که در عمل باید باشد. این به‌معنای خرج کردن پول بیشتر خواهد بود. اما موفقیت در بهبود سیستم بهداشتی مستلزم تغییر در تمرکز محل هزینه‌هاست. در واقع بهتر است

مسئله مهم این است که پول‌ها کجا خرج می‌شود؟ در حال حاضر، پاسخ به این سؤال را می‌توان در یک کلمه خلاصه کرد: بیمارستان‌ها. هزینه‌های بهداشت عمومی منهای هزینه‌های

هزینه بهداشت عمومی